

Petra Meterc

Vaje v krčih

The Fits

leto 2015

režija Anna Rose Holmer

država ZDA

dolžina 72'

Prvenec mlade ameriške režiserke Anne Rose Holmer **The Fits** (2016) je zagotovo drama o odraščanju, a film hitro uspešno zaobide konvencije žanra, katerega vzorčnosti se je ob naslavljanju podobnih tematik sicer precej težko izmakniti. V tovrstnem odmiku od že videnega sta mu morda še najbolj sorodna filma francoske režiserke Celine Sciamma **Pobalinka** (Tomboy, 2011) ter **Banda punc** (Bande de filles, 2014). A v kolikor se slednja razvijeta v docela razdelani pripovedi s primernim številom zapletov, razpletov ter izrazitim koncem, *The Fits* prej deluje kot en sam zaplet predpubertetnega obdobja, ki se z ekspresionistično naravnostjo uspe premišljeno izreči o vsem, kar glavna junakinja Toni (Royalty Hightower) v svoji starosti, črni koži, vlogi mlajše sestre, zadržanosti in nerodni fantovski drži sploh je. V vse to pa film v dobro izrabljenih 72 minutah ter z za ameriško indie produkcijo neobičajnim mikro-budžetom vplete tudi pridih grozljivega.

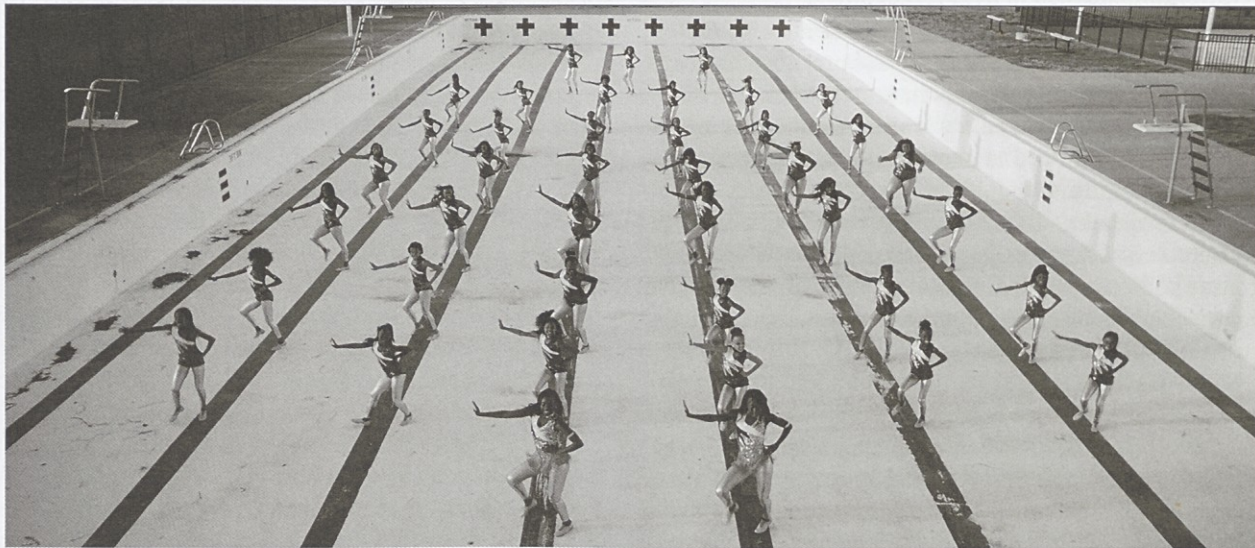
Toni je torej 11-letna mlajša sestra boksarja Jermaina (Da'Sean Minor). Brata spremlja ob treningih v lokalnem športnem centru in se boksa uči tudi sama. Ko prek okna druge telovadnice opazuje plesno skupino deklet, ji njihova

koreografija ter poprej nepoznana koordinacija vzbudita željo, da bi se plesa lotila tudi sama. Tako začne vaditi gibe, ki so ji sicer zaradi boksarske logike premikanja tuji, hkrati pa se iz boksarskega ringa, kjer je bila obkrožena s povsem moško družbo, preseli v telovadnico, zasičeno z estrogenom, kjer vzdušje ustvarjajo raznovrstna mlada ženska telesa v polnem razcvetu.

Toni ne govori veliko – prvič spregovori nekje ob dvajseti minuti filma, pa tudi pozneje z besedami ostane pretežno skopa. A vse, kar je izgubljeno s tišino, je dosledno nado-meščeno ter nadgrajeno z izjemno avtentično igro telesne govorice, obraznega izrazja ter pogledov. Kamera Toni že v prvem prizoru ob dvigovanju v trebušnjake uokviri v frontalno simetrično postavitev, takšni posnetki pa se ponavljajo ves film in vedno znova vzbudijo občutek ogledala, v katerega je Toni zazrta. Tako ji z obraza beremo strahove, dvome, samozavest, pa tudi za njeno starost presenetljivo resno držo. Podobno njena občutja v posameznih prizorih razbiramo iz telesnega ter prostorskega pozicioniranja med drugimi dekleti plesne skupine.

Toni spremljamo v ne pretirano urejenem športnem centru in njegovi okolici, kjer mladi preživljajo popoldneve po šoli. Čeprav film ne komentira širšega okolja ali socialnih vprašanj, je prostorska umeščenost jasna; v centru ni belih otrok, starši niso prisotni, omenjeni so le nekajkrat; gre za edini prostor, kjer mladi lahko preživljajo prosti čas – večina se jih domov odpravi šele ob večeru. Športni center tako predstavlja nekakšen mikrokozmos, ki ga njegovi uporabniki poznajo do obisti. Labirintski hodniki, stopnišča, shrambe, garderobe, ograje, drogovi – ves prostor se tako ali drugače izrablja za (večkrat improviziran) trening in druženja.

Prostor, ki skriva vrsto neraziskanih hodnikov, neuporabljenih sob in požarnih izhodov, prinaša tudi svojevrsten

občutek groze – ta pa se v film priplazi ob škripajočih začetnih tonih jazz skladbe, ki spremljajo Toni vedno, ko vadi koreografijo za sprejem v plesno skupino. Skladba se v triumfalni rockyjevski trening sceni, ko Toni na nadvozu blizu športnega centra prvič uspejo vsi koraki, razvije v vedno bolj okrepljen in udaren ritem, ob njem pa njeno sicer suhljato in koščeno telo v obvladanju nadzorovanega in usmerjenega giba pridobi neverjetno moč.

Po triumfu se poleg skladbe razvije tudi groza, ki pride na plan v obliki spazmičnih krčev, zaradi katerih se med treningi druga za drugo začnejo zvijati in omedlevati dekleta iz plesne skupine. Čeprav so sprva prestrašena, se, ko si nekaj deklet po tovrstnih napadih brez posledic opomore, o njih začnejo pogovarjati kot o posebni izkušnji, ki se je sicer bojijo, a jim obenem predstavlja skrivnost. Gre za neopredelljivo grozo in lahko bi jo umestili ob bok žanrskih grozljivk z ženskami v glavnih vlogah, ki so se v zadnjem letu znova začele pojavljati. Lani so tako poleg *The Fits* nastali kar trije filmi, v katerih se groza izraža kot takšno ali drugačno kaznovanje zaradi ženske telesnosti in/ali preseganja patriarhalnih vzorcev. V filmu **Surovo** (Grave, 2016, Julia Ducournau) feministični podton spremlja kanibalizem, v **Prevenge** (2016, Alice Lowe) nosečnostni hormoni sprožijo morilska nagnjenja pri nosečnici, v iranskem **V senci** (Under the Shadow, 2016, Babak Anvari) pa so na delu duhovi, ki preganjajo mater in njeno hčer.

Nasprotno *The Fits* emancipatornosti ne zastavi v ženskem izrazu nasilja, prav tako ne ustvari groze, ki ji ne bi bilo moč ubežati – dekleta v plesni skupini si spazmične napade vsaj deloma namreč prisvojijo. Svojevrstna izkušnja, ki doleti zgolj dekleta, se lahko primerja z izkušnjo prve menstruacije ali spolnega odnosa, širše pa z ženskimi razvijajočim se telesom in močjo hormonskih sprememb, ki mlade ženske sprva prestrašijo in zaradi katerih na njih v družbi začno gledati drugače. Zaradi telesnosti jih patriarhalna pozicija obsoja, hkrati pa predstavljajo strah. Dekleta iz športnega centra si napade, ki jih film nikoli ne pojasni, prisvojijo do točke, ko jih lahko vpeljejo v ples ter jih tako z lastnimi telesi nadzirajo, s tem pa prevzamejo tudi okrepljeno moč in samozavest; konec koncev naj bi režiserka navdih zanje našla v »plesni kugi«

iz leta 1518, ki naj bi s histeričnim poplesavanjem ter posledičnimi zdravstvenimi težavami napadla več sto ljudi.

Za končno plesno sekvenco, v kateri so posneta dekleta, ki v bleščečih paradnih opravih plešejo v usklajeni plesni formaciji, je pomemben prostor, v katerega so prestavljena. S plesom zavzamejo (moško-dominiran) boksarski ring, opuščeni bazen, pa tudi nadvoz, na katerem je Toni poprej s sivo kapuco na glavi vadila sama. Posnetki nepremagljivo trmastega giba črnih teles delujejo kot svojstven glasbeni video ter prikličejo v spomin lanskoletni nastop Beyonce na finalu Super Bowla s pesmijo *Formation*, ki ves čas vzklika o usklajeni moči nastopa proti vsem »hejterjem«.

Vseeno pa *The Fits* – kljub vmesni nadrealistični epizodi lebdenja glavne junakinje – ostane veliko bolj prizemljen kot Beyonce ali prej omenjene grozljivke. Film svoje koordinate začrta subtilno ter brez odstopanja od pogleda, ki je osredotočen na enajstletno bitje, čeprav je res, da njena starost v kompleksni sliki osebnosti v razvoju ne nosi skoraj nobenega pomena. K iskrenemu ter nežnemu prikazu je zagotovo pripomoglo tudi dejstvo, da je režiserka primerno plesno zasedbo iskala kar na Youtubeu ter na koncu našla skupino Q-Kidz iz Cincinattija. Za nastop v filmu je nato izbrala 15 deklet, med njimi takrat še devetletno Royalty Hightower za glavno vlogo – to pa pomeni, da v *The Fits* gledamo mlade neprofesionalne igralko, ki se v dodeljenih vlogah počutijo vse prej kot tuje. **E**